

YENİ NESİL KÜTÜPHANELER

Z

Y

ENİ yüzyıl, birbirine benzemeyen ama ortak özellikleri “tasarım ve işleyişte yenilik” olan yeni kütüphaneleri de birlikte

getirdi. Birçok ülkede inşa edilen bu kütüphanelerin ortak özellikleri şöyle özetlenebilir:

1) Geleneksel kütüphane yaklaşımından ve kurgusundan sistematik olarak uzaklaşıyor. Doğrudan mekana gelerek kütüphaneden faydalanmak isteyen okuyucuların kullanımıyla sınırlı olmayan bu yeni yaklaşım, fiziki sınırlar dışına çıkmaya, farklı formatlara yönelmeye, daha zengin koleksiyonları daha kullanışlı teknik imkanlarla sunmaya odaklanıyor.

2) Geleneksel yaklaşımın kütüphane mekanında sessizliği sağlamak uğruna asosyalliği tercih etmesine karşı, yeni yaklaşımda sosyalleşme ve buna yarayacak birçok yardımcı unsur kütüphaneye eklenmiş durumdadır. Kitap raflarının bulunduğu salonların dışında, sergi ve konser salonları, panel ve konferans gibi kültürel faaliyetler, çocuklar için oyun alanları gibi bu mekanda vakit geçirmeyi kolaylaştıran ve istek uyandıran ek unsurlar tasarlanıyor.

3) Yeni nesil kütüphane yaklaşımı kendine özgü bir literatürün doğmasını sağlıyor ve “elektronik kütüphane”, “sanal kütüphane”, “dijital kütüphane”, “duvarsız kütüphane”, “yeni kütüphane”, “geleceğin kütüphanesi”, “çok dilli kütüphane” (polyglot library), “portal kütüphane”, “masaüstü kütüphane” (desktop library), “çevrimiçi kütüphane” (online library) ve “karma kütüphane” (hybrid library) gibi eş anlamlı veya birbirine benzer terimlerin kullanıldığı, farklı meslek ve ilgi

alanları tarafından farklı yaklaşımların sergilendiği kavramların tezahürüne sahne oluyor.

4) Yenilikçi, cesur, çarpıcı bir mimari yeni kütüphanelerin ortak özelliği. Kütüphaneler, yerel imkanların da kullanıldığı (örneğin orman zenginliği olan İskandinav ülkelerinde ahşap kullanımı) özendiren, ilgi çeken, ışıltılı, canlı, dinamik bir mimari ile inşa ediliyor. Kitap okumanın durağan dünyası belki de tarih boyunca hiç bu kadar canlanmamıştı. Mekan düzenlemelerine sadece kitapların konulduğu sıralı raflar olarak bakılmıyor; okuma mekanlarında ev ferahlığının ve konforunun, boş alanların ve sosyal donatı alanlarının, loş ortamlar yerine ışığı ayarlanmış ortamların oluşturulması, yeni kütüphanelerin ortak özelliklerindedir.

Yeni kütüphaneler sadece bir kütüphane olarak tasarlanmıyor, bir kültürel aktivite ve sosyalleşme mekanı olarak emeklilerin, yetişkinlerin, gençlerin ve çocukların istifade edebileceği bazı ayrıntılarla birlikte tasarlanıyor. Eğer kütüphanenin konumu elveriyorsa daha iddialı yeni eklentiler de yapılıyor. Yeni İskenderiye Kütüphanesinde olduğu gibi çok sayıda araştırma merkezi, konferans, seminer gibi geniş katılıma açık faaliyetler için entelektüel tartışma mekanları; sergi ve performans salonları, kültür odaklı sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle birlikte özel/mini-mal konularda çalıştaylar yapılabilecek mekanlar kütüphanelerin çatısı altında toplanıyor.

Bazı yeni kütüphaneler bölgede bulunan irili ufaklı halk kütüphanelerinin elden geçirilip gerekirse yasal düzenlemeler yapılarak birleştirilmesinden oluşuyor. Böylece daha güçlü ve fonksiyonel hale geliyorlar.

Yeni kütüphaneler arasında eskiden

cezaevi olan mekanların dönüştürülmesiyle oluşan ve sosyal rehabilitasyon amaçları güden yerler de var.

Yeni kütüphaneler geleneksel kitap bulundurma işini daha özel alanlara kaydırıyor, ihtisaslaşmaya özen gösteriyor. Bölge tarihi ile ilgili kitap, bilgi, belge, arşiv, tablo, slayt, fotoğraf, obje gibi tarihi bellek oluşturmayı amaçlayan unsurları toplayan kütüphaneler olduğu gibi, birkaç farklı kütüphanenin birleşerek koleksiyonlarını zenginleştirdiği ve hizmetlerini genişlettiği kütüphaneler de bulunuyor.

İlerleyen sayfalarda bu değişimi farklı yönleriyle yansıtan yeni nesil kütüphanelerden bir derleme yaptık. Z